

Lindorff-analysen

Nr. 2 2018

Samarbeider om Økonomitelefons for eldre

Det er ofte en brå overgang økonomisk å bli pensjonist. Inkassotallene viser dette. Pensjonistforbundet og Carsten O. Five har tidligere etablert Økonomitelefons for eldre. Nå går Lindorff i partnerskap med Pensjonistforbundet for å samarbeide faglig om dette viktige arbeidet.

Flere forbrukslån går til inkasso

Antall forbrukslån som går til inkasso har økt de siste to årene. Det spesielle er at det er de mellom 25 og 30 som rammes oftest. Normalt er det folk tidlig i 40-årene som rammes.

Bedre økonomi i norske bedrifter

Mens antall konkurser riktignok øker, synker samtidig antall uløste inkassosaker for norske bedrifter etter flere år med oppgang. Totalbeløpet som går til inkasso er også på vei ned.

Ny søkemotor for usikret gjeld

I en gjestekommentar fra Norsk Gjeldsinformasjon forklarer daglig leder Svein Over Karstensen hvordan deres nye gjeldsregister skal fungere. Deres søkemotor skal gjøre det enkelt for både finansforetak og forbrukere å få en god oversikt over usikret gjeld.

Antall eldre som sliter vil dobles

I dag har 17.800 eldre betalingsvansker, og det er ventet at over 40.000 har det i 2030.

Antall eldre med betalingsanmerkning har økt med 70 prosent på fem år.

Økningen i antall eldre med betalingsanmerkning det siste året er så kraftig at den positive trenden i alle andre aldersgrupper likevel blir til en økning totalt.

— Side 6 —

LINDORFF

Lindorffanalysen

Stig Inge Eikemo
900 70 384
stig-inge.eikemo@lindorff.com

Analyse

Christopher Knutsen
925 35 612
christopher.knutsen@lindorff.com

Salg

Christian Aandalen
924 19 329
christian.aandalen@lindorff.com

Låneadministrasjon

Berit Løberg Wanvik
735 42 324
berit-loberg.wanvik@lindorff.com

Fakturaadministrasjon

Torkel Sør-Reime
312 79 520
faktura@lindorff.com

Gjeldsforhandlinger

Karl Kindle
473 98 587
karl.kindle@lindorff.com

Utredning

Tormod Dannevig
958 73 996
tormod.dannevig@lindorff.com

Internasjonal inkasso

Rune Ohlgren
918 67 626
rune.ohlgren@lindorff.com

Porteføljeoppkjøp

Thomas Borch Myhre
992 69 798
thomas.myhre@lindorff.com

Innhold

Lindorff-analysen
Utviklet av Lindorff AS i samarbeid med Experian. Lindorff AS har om lag 700 ansatte og er en del av det europeiske kreditthåndterings-konsernet Intrum.

Bidragstere

Siv Hjellegjerde Martinsen
Svein Ove Karstensen
Carsten O. Five
Hanne Riksheim
Morten Trasti
Tor-Erik Wold Ingebretsen
Sverre Stenseng
Stig Inge Eikemo

Design

Los & Co
Utgitt: Juni 2018
Opplag: 600 eks.

Lederkommentar

3 Eldre sliter mest med betalingen

Sterk økning av økonomisk mislighold blant eldre nordmenn er bekymringsfullt. Utsiktene til økte inntekter blir mindre med høy alder, og betalingsvansker kan derfor raskt bli vedvarende. Samtidig er gruppen heldigvis forholdsvis liten, og de fleste eldre er flinke til å betale regningene.

Gjestekommentar

4 Ny søkemotor for usikret gjeld

I en gjestekommentar fra Norsk Gjeldsinformasjon forklarer daglig leder Svein Over Karstensen hvordan deres nye gjeldsregister skal fungere.

Analysesjefens kommentar

6 Antall eldre som sliter vil dobles

I dag har 17.800 eldre betalingsvansker, og det er ventet at over 40.000 har det i 2030. Antallet ledere med betalingsanmerkning har økt med 70 prosent på fem år. Økningen det siste året er så kraftig at den positive trenden i alle andre aldersgrupper likevel blir til en økning totalt.

Juridisk

8 Eldre og gjeld – Vårt siste tabu?

I livets etableringsfase er det «greit» å ha økonomiske utfordringer. Derimot er det mer skambelagt ikke å mestre egen økonomi i alderdommen. Jo eldre man blir, desto vanskeligere blir det å be om hjelp. Men det er fortsatt like viktig!

Gjestekommentar - Eldre

10 Brå overgang å bli pensjonist

Dessverre er det flere enn tidligere i gruppen pensjonister, som opplever at en faktura går til inkasso. Derfor er det viktig å bistå denne gruppen med gode økonomiske råd. Pensjonistforbundet og Lindorff går nå sammen om en Økonomitelefons for pensjonister, skriver Carsten O. Five.

Personmarkedet

Overordnet

14 Renta: Elefanten i rommet

Gjeldsveksten til husholdningene har avtatt noe, men er fortsatt betydelig høyere enn inntektsveksten. Den historisk høye gjeldsgraden gjør husholdningene sårbare for renteøkninger, og kan fort resultere i økt mislighold.

Forbrukslån

16 Flere forbrukslån går til inkasso

Antall forbrukslån som går til inkasso har økt de siste to årene. Det spesielle er at det er de mellom 25 og 30 som rammes oftest. Normalt er det folk tidlig i 40-årene som rammes.

Geografi

18 Mindre forskjeller etter oljeprisfallet

Misligholdet i det såkalte oljebeltet økte som følge av oljeprisfallet sommeren 2014. Samtidig har misligholdet falt i Nord-Norge og Innlandet, slik at de geografiske forskjellene i Norge nå er mindre enn tidligere.

Bedriftsmarkedet

Overordnet

24 Bedre økonomi i norske bedrifter

Mens antall konkurser riktignok øker, synker samtidig antall uløste inkassosaker for norske bedrifter etter flere år med oppgang. Totalbeløpet som går til inkasso er også på vei ned.

Omstilling

26 Nyetablerte fester grepet

Oljeprisfallet i 2014 resulterte i produksjonsstans blant selskaper med flere arbeidsplasser. Nå er det tegn til at færre ansatte rammes. Samtidig går antallet yngre selskaper som registreres med inkassosak ned. Dermed kan kredittrisikoen kan være på vei ned.

Eldre sliter mer med regningene

Sterk økning av økonomisk mislighold blant eldre nordmenn er bekymringsfullt. Utsiktene til økte inntekter blir mindre med høy alder, og betalingsvansker kan derfor raskt bli vedvarende.

Samtidig er gruppen heldigvis forholdsvis liten, og de fleste eldre er flinke til å betale regningene.

Siv Hjellegjerde Martinsen | CEO, Lindorff AS

Av alle aldersgrupper er det i den eldste delen av befolkningen vi ser at økningen er størst. Veksten i mislighold for denne gruppen har vokst i flere år. Årsakene kan være mange. Det skjer mye for den enkelte etter fylte 60. Man starter pensjonisttilværelsen, helsen kan skrante, ektefeller faller fra, mange ønsker å flytte til en enklere tilværelse, og mange har drømmer de ønsker å få oppfylt når man plutselig har mye tid å ta av. Du kan lese mer om årsakene utover i Lindorffanalysen.

Et grunnleggende poeng for eldre personer, er at dersom de først kommer i en negativ økonomisk spiral er det mer krevende å komme i balanse igjen enn når man er yngre. Utsiktene til økte inntekter er bedre jo yngre man er. For personer over 60 år er utsiktene til arv gjerne allerede historie, og mange er vant til å ha god økonomi. For en enkeltperson som kanskje både har sluttet å jobbe, mister helsen og samtidig økonomien man er vant til, kan situasjonen bli mørk om utgiftene overstiger inntektene. Det er alvorlig for den enkelte, og økonomiske utfordringer kan i tillegg forsterke en allerede mørk tilværelse.

De fleste har oversikt

For kreditorer er det likevel viktig å huske på at selv om antallet som får problemer øker, så er gruppen fortsatt den klart minste aldersgruppen. Langt de fleste forbrukere over 60 år har god økonomi og solid oversikt over egen situasjon.

Som inkassoselskap er det viktig for Lindorff å være en institusjon som hjelper folk ut av økonomiske vanskeligheter, uavhengig av alder. Vi er her for å

hjelpe. Vi møter personer og bedrifter i vanskeligheter hver eneste dag. Det er helt grunnleggende for oss at akkurat vi er den beste hjelperen både våre kunder kan ha, og som forbrukere og bedrifter møter når inkassosaker oppstår. Når vi gjør ting riktig har alle det bedre, også økonomien rundt oss.

Samarbeider om å gi råd

Men det er mange områder vi ikke naturlig er til stede, og hvor vi likevel kan bidra til at den enkeltes økonomiske situasjon blir bedre. Vi ønsker derfor å bidra med kompetanse også andre steder enn gjennom våre kundeveiledere, nettsider og fagfolk ellers. Vi har derfor nå inngått partnerskap med Økonomitelefonsen for eldre. Den drives av privatøkonomigeneral Carsten O. Five i regi av Pensjonistforbundet. Vi går inn med midler, kursing og kompetanse slik at Økonomitelefonsen for eldre blir i enda bedre stand til å hjelpe eldre med gode økonomiske råd – enten det er råd for å sikre en allerede god økonomi, eller det er råd for folk som har fått vanskeligheter.

Alderdommen kan være lys

Det finnes muligheter for å skape god økonomi for seg selv i alderdommen. Det er litt med økonomi som det er med helse vår – man forsøker å tenke litt på det hver dag, slik at vi er best mulig rustet seinere i livet. Vi kan gjøre mye allerede nå for å sikre god helse og et godt liv. Dette gjelder økonomien din også, så det å planlegge for fremtiden og spare er en sikring for at du har økonomi til å leve godt med den gode helsen. Det er noe å strekke seg etter!

Den nye søkemotoren for usikret gjeld

Norsk Gjeldsinformasjon lager en søkemotor som skal gjøre det enkelt for både finansforetak og forbrukere å få en god oversikt over usikret gjeld. Vi skal også gjøre det mulig å innhente data om usikret gjeld for kredittopplysningsselskaper og offentlige myndigheter.

Svein Ove Karstensen | Daglig leder Norsk Gjeldsinformasjon AS

Usikret gjeld er et flott tilbud til forbrukerne, men kan skape uønsket gjeldsbelastning. Målet er å bidra til bedre kredittvurderinger for finansforetakene, og samtidig unngå nettopp at forbrukere får uønsket gjeldsbelastning.

I påvente av konsesjonen fra Barne- og likestillingsdepartementet har vi startet arbeidet med utviklingen av en løsning. Ett av de forberedende tiltakene har vært å enes med andre aktører og næringen om en felles standard for utveksling av data mellom finansforetakene og gjeldsinformasjonsforetak. En slik bransjestandard vil redusere utviklingskostnadene hos finansforetakene siden de er pliktig i henhold til loven å utlevere relevant gjeldsdata for alle gjeldsinformasjonsforetak.

Ikke for salg eller markedsføring

Finansforetakene må i henhold til gjeldsinformasjonsloven gjøre data om usikret gjeld tilgjengelig for alle gjeldsinformasjonsforetak, samtidig som de kan foreta spørringer mot Norsk Gjeldsinformasjon om usikret gjeld på nye lånesøkere. Spørringer skal skje i forbindelse med behandling og utbetaling av lån eller kreditt. Den informasjonen som blir innhentet kan ikke benyttes til salg eller markedsføring. Den informasjonen som finansforetakene får utlevert fra Norsk Gjeldsinformasjon vil være gruppert i nedbetalingslån, rammekreditter og faktureringskort. Noen sentrale elementer som vil vises innenfor disse kategoriene er opprinnelig saldo, rentebærende og ikke rentebærende saldo, gjenstående betalingstid, effektiv rente og medlånetaker.

Forbruker vil kunne logge seg på med BankID og få en detaljert oversikt over de ulike engasjementene innenfor hver kategori. Dette gjør det enkelt for lånekundene å ha en god oversikt over hvor mye usikret gjeld de har, og dermed lettere å kunne vurdere sin egen gjeldsbelastning.

Norsk Gjeldsinformasjon utvikler en god og intuitiv nettløsning som skal gjøre det enkelt for forbruker å forstå sin egen gjeldsoversikt. Dette gjøres også for å unngå at finansforetakene skal få unødvendige henvendelser om sine usikrede lån og kreditter.

Maks fire ganger i året

Kredittopplysningsselskap som skal oppdatere eller lage nye kredittscoremodeller for behandling av lånesøknader, vil i henhold til loven maksimalt kunne hente ut gjeldsinformasjon fire ganger i året. Slike selskap kan kun hente ut data for kunder av finansforetak som de har avtale med, og dataene må slettes etter at oppdateringen eller utviklingen av modeller er gjennomført.

Dagens lovverk med forskrift dekker ikke alle mulige sider knyttet til kredittgivning og gjeldsforhold, og det arbeides derfor med å påpeke konkrete problemstillinger. Et eksempel er lån eller kreditter som er sikret med pant i formuesobjekter (f. eks. bolig) som lånesøker ikke eier. Dette skal i følge dagens lovgivning rapporteres som usikret lån. Vi samarbeider med myndighetene for å belyse ulike problemstillinger og for å sikre en enhetlig utlevering og framvisning av gjeldsdata.

Norsk Gjeldsinformasjon er opptatt av å finne gode løsninger innenfor det rammeverket som eksisterer, slik at alle parter får tilgang til den gjeldsinformasjonen som de skal ha tilgang til. Litt lenger fram i tid vil kanskje myndighetene utvide loven slik at den vil omfatte all gjeld, noe som vil bidra til at den del problemstillinger løser seg ved at vi kan vise et komplett bilde av den totale gjeldsbelastningen for lånesøker. Norsk Gjeldsinformasjon ser fram til å kunne bidra til bedre kredittvurderinger og forebygge uønsket gjeldsbelastning for forbruker.

Norsk Gjeldsinformasjon AS

- Norsk Gjeldsinformasjon AS ble stiftet i november 2017. Selskapet eies av Finans Norge Servicekontor AS, som er datterselskap av Finans Norge.
- Konsesjonssøknad ble sendt i desember 2017, og den forventes i løpet av juni 2018.
- Styret består av representanter fra Handelsbanken, DNB, Eika, Spare-Bank 1, Bank Norwegian, Finans Norge og et frittstående medlem.

Dobling av antall eldre med mislighold

I første kvartal hadde over 17.700 eldre over 66 år en eller flere betalingsanmerkninger. Dette er en økning på 7 prosent på et år, og en økning på 70 prosent de siste fem årene. Fortsetter utviklingen kan Norge regne med en dobling i antall eldre med alvorlig mislighold innen 2040.

Morten Trasti | Inkassoanalytiker Lindorff

Aldersgruppen over 66 år er i dag den gruppen hvor andelen med alvorlig mislighold er minst, men veksten i denne gruppen er samtidig den kraftigste. Totalt var det en økning på i underkant av 1 prosent i antall personer med betalingsanmerkning, noe som innebærer at det er de eldste skyldnerne som har stått for veksten i alvorlig mislighold det siste året. Forskjellen er så stor, at dersom man holder de over 66 år utenfor har det blitt 700 færre personer med mislighold i Norge det siste året.

Langvarig økning

Det er grunn til å forvente at antall eldre med betalingsproblemer vil fortsette å øke fremover. Dersom veksttakten de fem foregående årene fortsetter og befolkningsfremskrivningene til SSB legges til grunn vil i overkant av 40.000 personer over 66 år ha en eller flere betalingsanmerkninger i år 2030, se figur 1.1. Fra dagens nivå på 17.706 vil det i så fall være snakk om mer enn en dobling.

Likt i inkasso

Betalingsanmerkning er en konsekvens av en ubetalt inkassosak. Det er derfor ikke overraskende at antall inkassosaker blant de eldste skyldnerne også øker, se figur 1.2. I underkant av 13 000 innkommende inkassosaker var i første kvartal tilknyttet personer over 60 år. Fordi betalingsanmerkninger kommer som en følge av inkassosaker, er det grunn til å vente at antall eldre med betalingsanmerkning vil øke i løpet av året.

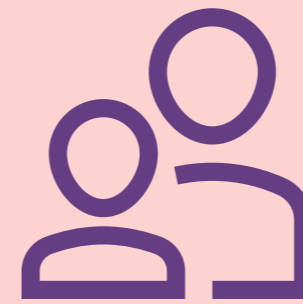
Større krav

Det er ikke bare antallet saker som øker også størrelsen på inkassokravene til skyldnere over 60 år øker. I første kvartal var gjennomsnittskravet i denne gruppen i overkant av 11.000 kroner, se figur 1.3. Dette innebærer en økning på over 40 prosent, eller 3.400 kroner, de siste tre årene. Lignende økning er det riktignok også for andre aldersgrupper. Forskjellen er at eldre normalt har en avtagende inntekt, noe som gjør kravene vanskeligere å løse.

Årsakene er flere

Det er flere årsaker til veksten i eldre med betalingsproblemer. For det første er kredittvanene blant de eldste skyldnerne trolig i ferd med å endres. De som går av med pensjon i dag har trolig en helt annen forbruks- og kredittadferd sammenlignet med tidligere generasjoner. Høyere kredittaktivitet øker isolert sett sannsynligheten for mislighold.

For det andre er befolkningsveksten sterk i de eldste aldersgruppene. Befolkningsveksten kan forklare omkring 1/3 av veksten i antall personer med betalingsanmerkning blant de eldste de siste fem årene.

Inntekt og forbruk varierer med alder

Selv om inntekter og forbruk varierer gjennom livsforløpet og mellom individer, følger likevel de aller fleste et mønster når det gjelder det relative forholdet mellom inntekt og forbruk.

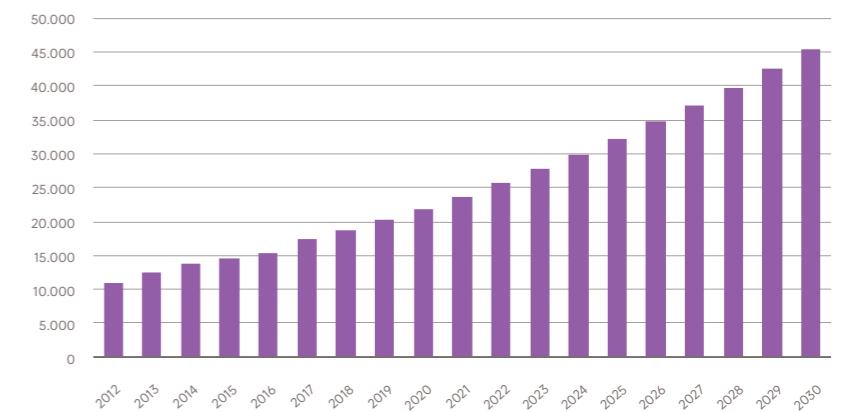
I starten av livet, for de fleste fra fødsel til ferdig utdannet, er forbruket høyere enn inntekten. Samtidig er kredittaktiviteten lav. Dette kommer av at både inntekter og formue er lav, noe som begrenser kredittaktiviteten.

I midten av livet er de fleste i jobb. Inntekten øker betydelig sammenlignet med i starten av livet og etter hvert også formuen, som i de fleste tilfeller en konsekvens av boligkjøp. For de fleste er inntektene derfor høyere enn forbruket i midten av livet. Sparing skjer med andre ord i størst grad i midten av livet. Dette innebærer også personer i denne aldersgruppen er mer kredittaktive.

Mot slutten av livet endres både inntekter og forbruk igjen. Ved pensjon faller normalt inntekten betydelig. Inntektene faller normalt mer enn forbruket, noe som innebærer at man benytter deler av sparingen tidligere i livet for å opprettholde konsumet. I takt med lavere forbruk synker normalt også kredittaktiviteten.

Figur 1.1 — Antall personer over 66 år med belastningsanmerkning
Fremskriving basert på SSBs befolkningsfremskrivninger

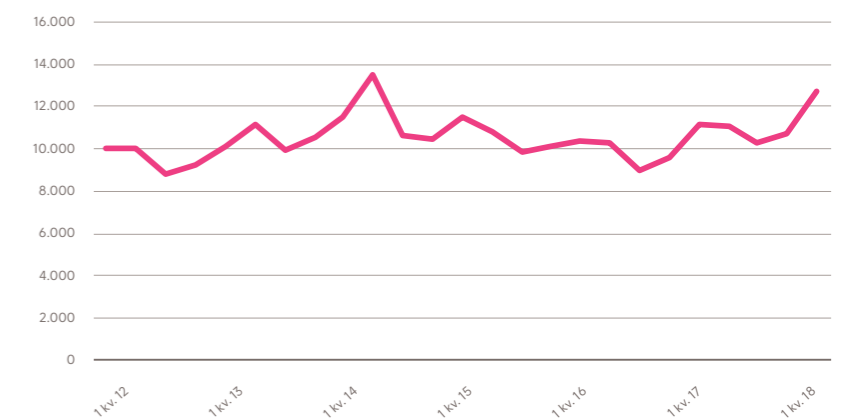
Kilde: Lindorff / Experian / SSB

Figur 1.2 — Antall inkassosaker, personer over 60 år

Antall saker og trend

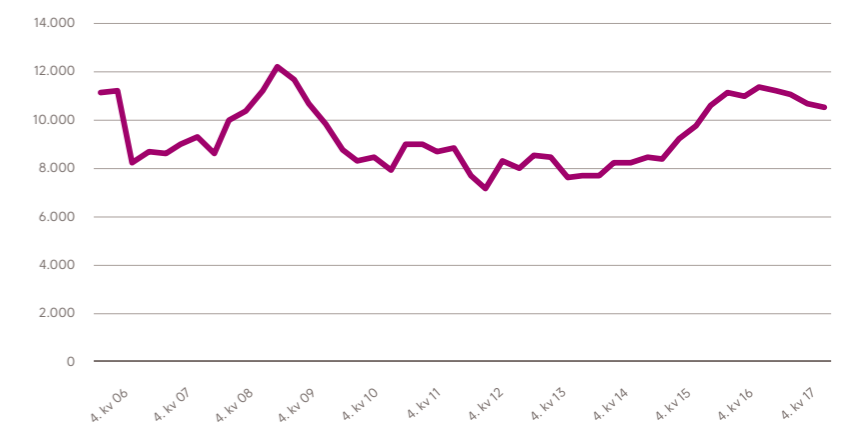
Kilde: Lindorff

Figur 1.3 — Gjennomsnittskrav per inkassosak

Skyldere over 60 år, sesongjustert

Kilde: Lindorff

Eldre og gjeld – vårt siste tabu?

I livets etableringsfase er det «greit» å ha økonomiske utfordringer. Derimot er det mer skambelagt ikke å mestre egen økonomi i alderdommen. Ofte blir det vanskeligere for den eldre generasjon å ta kontakt med hjelpeapparatet. Men det er fortsatt like viktig å be om hjelp!

Hanne Riksheim | Juridisk direktør i Lindorff AS og Leder for Virke Inkassoutvalg

Eldre i Norge har i all hovedsak en solid økonomi. Gode velferdsordninger har sørget for trygge økonomiske og helsemessige rammer. For en mindre andel ser derimot virkeligheten annerledes ut. Noen har slitt med så vel økonomi som helse gjennom store deler av livet. Andre har kommet i en vanskelig situasjon fordi de ikke har forberedt seg godt nok på overgangen fra arbeidsliv til pensjonstilværelse.

Da kan en spørre: Hvordan er det å slite med økonomiske problemer inn i alderdommen? Hvilke løsninger finnes egentlig for denne gruppen? Kan man forberede folk bedre for overgangen?

Lite forberedelser til pensjonisttilværelsen

Alle norske borgere er medlem i Folketrygden. Grunnmuren i vårt velferdssystem sikrer en pensjon uansett om du har vært yrkesaktiv eller ikke. De aller fleste har i tillegg til opptjeningen i folketrygden rett til tjenstepensjon gjennom en arbeidsgiver.

Undersøkelser viser derimot at nordmenn generelt er lite flinke til å forberede seg til pensjonisttilværelsen utover de automatiske ordninger. Det er gjerne personer med høy økonomisk kompetanse som inngår private pensjonsavtaler. De sparer i fond og gjennomfører sparetiltak, blant annet gjennom nedbetaling av boliglån.

Andre går inn i hele sitt voksne liv med lav økonomisk kompetanse. Kombinasjonen av manglende finansiell forståelse og mindre deltagelse på arbeidsmarkedet, fører til liten eller ingen buffer når pensjonisttilværelsen inntreffer. SIFOs rapport Økonomi og livsfase - med spesiell vekt på eldre fra 2014 viste at bare rundt 2 av 10 personer med dårlig økonomisk husholdning bekymret seg for sin økonomiske fremtid som pensjonist.

Gjeldsrådgivning hjelper

Det positive er at gjeldsrådgivning hjelper. Arne Holte, professor i helsepsykologi, viser i sin artikkel Gjeldsrådgivning kan redusere psykiske lidelser at gjeldsrådgivning lønner seg. Både ansikt-til-ansikt-rådgivning og bistand gjennom telefon, internett og andre rådgivningstiltak reduserer gjeldsproblemer betydelig. På den måten er dette en god samfunns-økonomisk investering.

Problemet er ofte at hjelpen søkes så alt for sent. Det er grunn til å tro at eldre med økonomiske problemer er underrepresentert som brukere av den offentlige rådgivningstjenesten i NAV.

Det finnes ordninger

Tall fra Lindorffanalysen viser at behovet for økonomisk rådgivning blant eldre er stort. De eldre blir flere, og en stadig større andel får problemer. Mens noen har midler de kan løse utfordringene med i alderdommen, er det en mindre andel som vil være avhengige av ettergivelse av gjeld gjennom utenrettslig eller rettslig gjeldsordning. Fremskreden alder er et moment som kan vektlegges ved fastsettelse av gjeldsordningsperiodens lengde.

Viktig med riktig rådgivning

Lindorff skal fremover samarbeide med Pensjonistforbundet om Økonomitelefonen for eldre. Faglig kompetanse skal deles. Lindorffs erfaring skal møte Økonomitelefonens erfaring, slik at begge blir flinkere til å gi råd og finne løsninger for denne voksende aldersgruppen. Sammen kan vi forhåpentlig bidra til at det blir mindre tabu å ha økonomiske problemer blant de som er eldre.

Brå overgang å bli pensjonist

Dessverre er det flere enn tidligere i gruppen pensjonister, som opplever at en faktura går til inkasso. Derfor er det viktig å bistå denne gruppen med gode økonomiske råd. Pensjonistforbundet og Lindorff går nå sammen om en Økonomitelefons for pensjonister.

Carsten O. Five | Pensjonistforbundet og Lindorffs Økonomitelefons for eldre

Økonomitelefons er et lavterskeltilbud til pensjonister som opplever at hverdagsøkonomien ikke strekker til, eller de får uforutsette økonomiske problemer de ikke greier å håndtere. Den er gratis for innringer og vedkommende er garantert anonymitet.

Dramatisk endret

For mange kan det være en brå overgang å gå over i pensjonistenes rekke, fra å være yrkesaktiv. Mange får redusert inntektene med 30-50 prosent. Det tar tid å venne seg til dette. I tillegg har enkelte forventninger om å få oppfylt spesielle drømmer de ikke har hatt tid til tidligere. Drømmer kan være kostbare å oppfylle.

Dessverre opplever enkelte også å bli enke eller enkemenn i denne perioden. Da kan privatøkonomien bli dramatisk endret. At telefonen dekker et behov er det ingen tvil om.

To hovedgrupper

Omtrent halvparten av telefonene er fra pensjonister som har grei økonomi, men trenger råd om hvordan de skal få litt mer penger i hverdagen. Pensjon og skatt er det en del spørsmål om. Flytting til en rimeligere bolig er også aktuelt. Arv er også et tema. Den andre gruppen har gjennomgående dårlig råd. Noen svært dårlig råd. Ofte har de ikke andre å snakke med – ikke en gang familie. For dem er det av aller største viktighet å ha en nøytral part å snakke med.

Viktige gjengangere av problemer blant eldre:

Lav alderspensjon og riktig dårlig råd. Noen betaler likevel skatt og synes den er for høy. Leier bolig.

Råd: Søk bostøtte. Sett opp budsjett og før regnskap. Ta kontakt med skatteetaten om skatten er riktig. Eventuelt endre skattekortet om hun eller han betaler for mye i skatt.

Har ikke nok botid i Norge og har derfor svært lav pensjon.

Råd: Søk bostøtte og snakk med NAV om sosialstøtte. Sett opp budsjett og før regnskap.

Ektefellen kommer på sykehjem. Hva skjer med min økonomi?

Råd: Inntil 85 prosent av ektefellens pensjon og andre inntekter går til betaling av oppholdet. Men en del av hans inntekter skal også dekke fellesutgifter i felles bolig. Vanskelig utregning. Be om å få forklart utregningen. Den som kommer på sykehjem kan gi bort hele sin formue til arvingene, så sant vedkommende har beslutningskompetanse.

Andre viktige problemer er:

Har nedbetalt bolig, bør jeg låne opp? Bør jeg ta forbrukslån? Forskudd på arv.

Telefons er betjent alle virkedager (unntatt i juli) fra kl.10.00 til kl.14.00, av eksperter på privatøkonomi. De økonomiske beslutningene som følger av rådgivningen, må pensjonistene selv ta. Rådgiverne, Pensjonistforbundet eller Lindorff kan ikke være juridisk eller økonomisk ansvarlig for beslutningene pensjonistene treffer etter rådgivningen. Dette er en forutsetning pensjonistene gjøres klar over og som må settes som et vilkår for all rådgiving.

Pensjonistforbundet er Norges største pensjonistforening med over 230 000 medlemmer.

Lindorff er den norske delen av verdens største kreditthåndterings-selskap Intrum, med tilstedeværelse og 8000 ansatte i 24 land over hele Europa.

Person- markedet

Ved utgangen av første kvartal 2018 hadde 269.531 nordmenn betalingsanmerkning. Det er en økning på 5,9 prosent i forhold til samme periode i 2017.

Veksten i betalingsanmerkninger er fortsatt størst i oljefylkene.

Renta: Elefanten i rommet

De økonomiske pilene peker oppover både i Norge og internasjonalt. Gjeldsveksten til husholdningene har avtatt noe, men er fortsatt betydelig høyere enn inntektsveksten. Den historisk høye gjeldsgraden gjør husholdningene sårbare for renteøkninger, og vil trolig resultere i økt mislighold.

Liten økning – stor effekt!

Et enkelt eksempel kan illustrere effekten av en renteoppgang. En husholdning med et lån på 5 millioner, 15 prosent egenkapital og med løpetid på 20 år vil ved en renteoppgang på 2 prosentpoeng få en økning i renteutgiftene på om lag 7 000 kroner per måned, eller om lag 84 000 kroner i året.

Lønnsvekst vil delvis motvirke en renteoppgang. Partene i arbeidslivet anslår en lønnsvekst på 2,8 prosent i 2018. For en husholdning med to inntekter på 500 000 vil dette medføre en brutto lønnsvekst på 28 000 kroner.

Selv en meget forsiktig renteoppgang vil derfor medføre at husholdningene må stramme inn forbruket. Husholdningene bruker tid til å tilpasse seg budsjettendringer. Det er derfor rimelig å anta at misligholdet vil øke når rentene stiger.

I løpet av årets første kvartal økte beløpene på inkassosakene Lindorff fikk inn med i overkant av 13 prosent i forhold til første kvartal i fjor. I samme periode økte ikke antall skyldnere på langt nær med like mye. Økningen var på 5,5 prosent. Dette betyr at beløpet den enkelte skylder øker, og at utfordringene knyttet til inkasso er større og samlet på færre personer.

Trenden med økt avstand mellom inkassobeløp og antall skyldnere har gått over flere år, se figur 2.1. Gjennomsnittsbetrag per skyldner har økt med om lag 8000 kroner i løpet av tre år, målt i løpende priser. Hovedstolen på innkommende inkassokrav hos Lindorff var i første kvartal på 18 000 kroner.

Usikret kreditt

Økningen i hovedstolen må sees i sammenheng med økningen i inkassosaker tilknyttet usikret kreditt, det vil si kredittkort og forbrukslån (se side 16). Beløpene tilknyttet slike saker er normalt høyere sammenlignet med de fleste andre kravtyper. I første kvartal i år var det 30 prosent flere kredittkortsaker, sammenlignet med tilsvarende periode året før. Den generelle økningen i antall kredittkortsaker siden oljeprisfallet i andre kvartal i 2014 er på 50 prosent, justert for sesongvariasjoner.

Økning starter ofte med kredittkort

En økning i antall kredittkortsaker har tidligere kommet i forkant av en generell oppgang i antall inkassosaker, se figur 2.2. Dette kommer av at ulike krav kan betjenes via kredittkortet. Når derimot kredittkortet går til inkasso, blir kreditttilgangen begrenset, som fører til en økning i antall inkassosaker. Da vil inkassosaker til andre kreditorer følge i kjølvannet.

Misligholdet følger et stykke etter

At misligholdet øker på tross av lysere makroøkonomiske utsikter kan i utgangspunktet virke som en motsetning. Det er et betydelig tidsetterslep mellom konjunktursvingninger og mislighold. Lavere økonomisk vekst gir lavere inntektsvekst og høyere arbeidsledighet. De fleste husholdninger har imidlertid en finansiell buffer å tære på ved et eventuelt inntektsfall.

Først når reservene er brukt opp begynner misligholdet å øke. Det tar i tillegg 9-12 måneder fra fakturaen forfaller til en betalingsanmerkning er registrert. En effekt av en foregående lavkonjunktur er derfor årsaken til at misligholdet fortsatt øker nå. Samtidig er det grunn til å vente en generell nedgang i misligholdet etter hvert som konjunkturoppgangen får fotfeste, med noen viktige forbehold.

Rekordlave renter snart historie

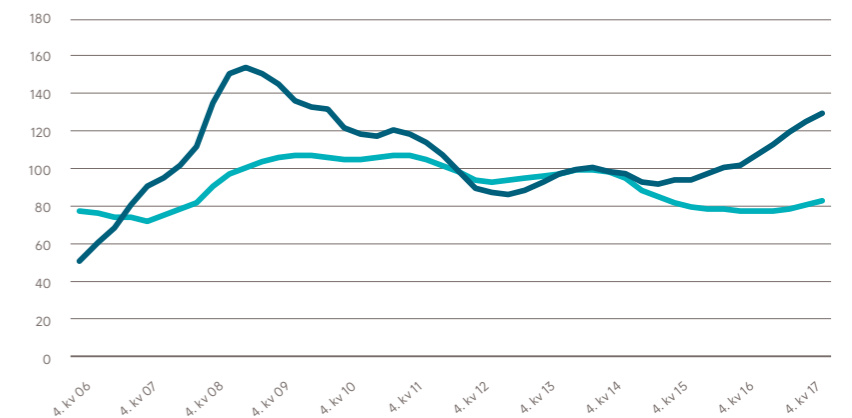
Hittil i år har både internasjonale renter og renten banker betaler til hverandre (interbankrenten) steget, se figur 2.3. Dette innebærer økte finansieringskostnader for bankene. I Norges Banks utlånsundersøkelse rapporterer bankene om fallende marginer. Dette innebærer at utlånsrentene til husholdningene vil stige, etter en periode på over ti år med gjennomgående fallende og rekordlave utlånsrenter.

Gjeldsgraden til norske husholdninger er i overkant av 220 prosent av disponible inntekter. Det historisk høye gjeldsnivået medfører at selv en beskjeden renteoppgang vil øke renteutgiftene betydelig, noe som igjen vil redusere disponible inntekter og øke misligholdet.

Figur 2.1 — Hovedstol og antall skyldnere

Sesongjustert indeks, 2.kv. 2014 = 100

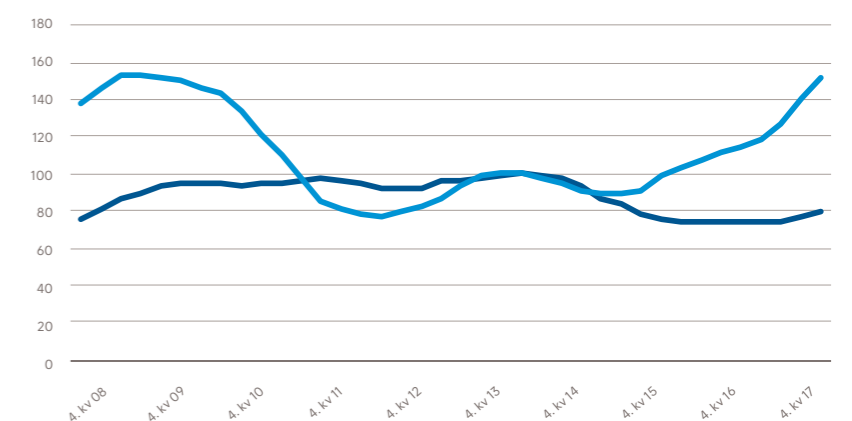
Kilde: Lindorff

Figur 2.2 — Kredittkort og øvrige saker

Sesongjustert indeks, 2.kv. 2014 = 100

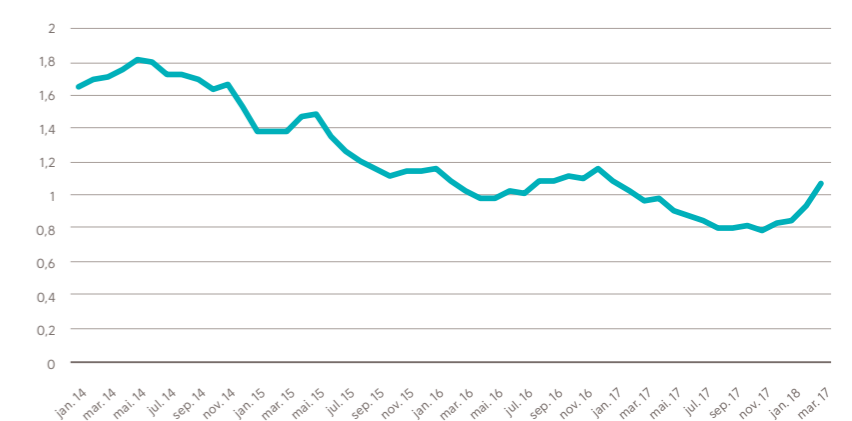
Kilde: Lindorff

Figur 2.3 — Internbankrenten

NIBOR 3-MND, månedlig gjennomsnitt, i prosent

Kilde: Oslo Børs

Flere forbrukslån til inkasso

Antall forbrukslån som går til inkasso har økt de siste to årene. Mens folk flest vanligvis får betalingsproblemer i begynnelsen av 40-årene, vokser inkasso på forbrukslån mest for de mellom 25 og 30 år. Men det er tegn til bedring - også for denne gruppen.

Veksten i inkassosaker tilknyttet forbrukslån, må sees i sammenheng med utlånsveksten. Vi ser at økningen i inkassosaker ikke lenger er like høy, en trend som startet i fjerde kvartal 2016, se figur 3.1. Dersom veksten i utlån fortsetter å avta, er det rimelig å anta at også veksten i inkassosaker vil avta fremover.

Flest unge voksne til inkasso med forbrukslån

Det spesielle med inkassosaker knyttet til forbrukslån er at det er de mellom 25 og 30 år som rammes oftest, se figur 3.2.

Betalingsproblemer inntreffer normalt i begynnelsen av 40-årene. Årsaken til dette er todelt. For det første er denne gruppen den mest kredittaktive. Relativt høy inntekt og formue gjør at kredittmulighetene er større og et relativt høyt forbruk øker etterspørselen etter kreditt. For det andre er kredittverdigheten høy. Sannsynligheten for å få innvilget et lån er høyere for en i 40-årene sammenlignet med en mellom 25 og 30 år.

Lavere boligprisvekst gjør refinansiering vanskeligere

I alderen 25 til 30 år er det mange som kjøper bolig for første gang. En mulig årsak til utviklingen i denne aldersgruppen er derfor at strengere egenkapitalkrav ved boligkjøp har resultert i at flere unge tar opp forbrukslån for å finansiere bolig.

I perioder med høy boligprisvekst er mulighetene for å overføre forbrukslånet til boliglånet etter kort tid gode. Når verdien på boligen øker, øker mulig-

hetene for å overføre forbrukslånet til boliglånet. En konsekvens av lavere boligprisvekst er at det trolig blir vanskeligere å overføre forbrukslånet til boliglånet. Dette øker de totale renteutgiftene, noe som isolert sett øker sannsynligheten for mislighold.

Alle parter tjener på at det ikke gis lån til personer uten betjeningsevne

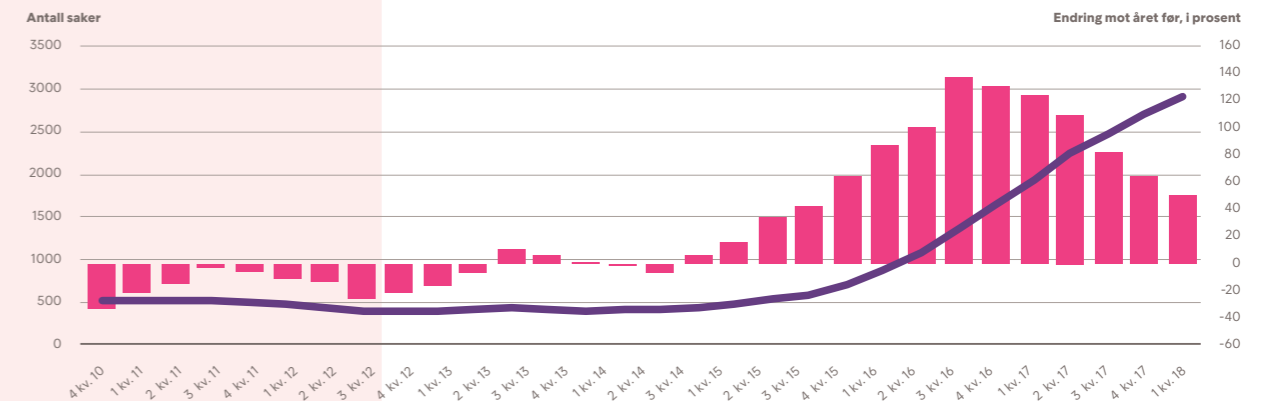
Risiko kommer med alle typer lån. Dette innebærer at enkelte som ikke har betalingsevne får innvilget et lån. Dette er kostbart for alle involverte parter. For låntager innebærer det ofte langsiktige problemer med privatøkonomien, banken får mindre penger igjen enn det som ble lånt ut og inkassoselskapet overstiger kostnadene ved saken inntektene.

Den lave andelen av husholdningenes gjeld forbrukslån utgjør, kombinert med lave tap for bankene og det begrensede inkassoomfanget innebærer at kostnadene i hovedsak er tilknyttet enkeltsaker, og i mindre grad systemrisiko. Det er i alles interesse at det ikke gis lån som overstiger betjeningsevnen.

Figur 3.1 — Flere forbrukslån til inkasso

Antall inkassosaker og vekst fra tilsvarende periode året før, antall saker og i prosent, sesongjustert.

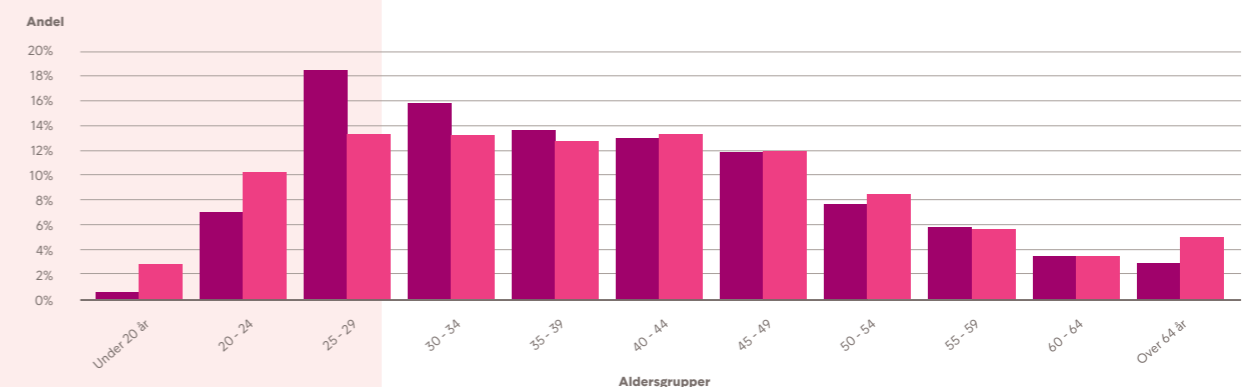
Kilde: Lindorff

Figur 3.2 — Aldersfordeling inkassosaker 2017

Saker fordelt på alder, i prosentandeler

Kilde: Lindorff

Utålmodighet driver etterspørselen

Mennesker er utålmodige. Vi foretrekker forbruk i dag fremfor forbruk i morgen. Vi er derfor ofte villige til å betale mer for et gode i dag, dersom alternativet er å vente til i morgen. Dette skaper etterspørsel etter lån og kreditt.

Usikret kreditt (forbrukslån og kredittkort) muliggjør at forbruket kan overstige inntektene i en kort periode. Verdien for den enkelte låntager oppstår ved at nytteverdien av tilgang til et gode overstiger summen av ekstrakostnadene ved å vente. Ved noen tilfeller vil nytteverdien overstige kostnadene med god margin.

Er du for eksempel avhengig av bil i jobben og den må på verksted, kan alternativet til et forbrukslån være

og ikke jobbe, noen som gjør at kostnadene, spesielt i form av og ikke jobbe til det er spart opp penger til reparasjonen, være høye. I andre tilfeller, som for eksempel en ferietur, vil kostnadene ved og ikke ta opp et kortsiktig lån trolig være mindre. Størrelsen på kostnadene vil avhenge av verdsettelsen til vær enkelt låntager av gode forbrukslånet skal benyttes til å oppnå.

I andre tilfeller vil kostnadene av å ta opp et lån overstige verdien. Dette gjelder spesielt personer uten betjeningsevne. I slike tilfeller vil de samlede kostnadene for låntageren være betydelig høyere enn nytteverdien til lånet. Dette er også tilfellet for banken og tilknyttet inkassoselskap.

Mindre forskjeller etter oljeprisfallet

Misligholdet i oljebeltet* økte som følge av oljeprisfallet sommeren 2014, som ga store utslag for både bedrifter og private i regionen. Samtidig har misligholdet falt i Nord-Norge og Innlandet, slik at de geografiske forskjellene i Norge nå er mindre enn tidligere.

*Fylkene Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane er gitt fellesbetegnelsen «oljebeltet».

Det er en nær sammenheng mellom inntekt og betalingsproblemer. Når arbeidsledigheten øker innebærer dette at inntektene faller, som igjen fører til en økning i betalingsproblemene. At betalingsproblemene har økt i oljebeltet må derfor sees i sammenheng med utviklingen i arbeidsmarkedet i denne regionen, se figur 4.1.

Andelen av personer som både har ligning og betalingsanmerkning er en god indikator på mislighold i ulike deler av landet. Gjennomsnittet for Norge er at denne andelen er på 5,9 prosent. Historisk har fylkene på Sør- og Vestlandet ligget under gjennomsnittet, mens Nord-Norge og Innlandet har ligget over gjennomsnittet, se figur 4.2.

Større inkassobeløp på Sør-Vestlandet

Inkassobeløpene tilknyttet skyldnere langs oljebeltet øker raskere sammenlignet med øvrige deler av landet. Fra sommeren 2014 til første kvartal i år har hovedstolen tilknyttet inkassosaker i oljebeltet vokst med rundt 60 prosent, sesongjustert og målt i løpende priser, se figur 4.3. I løpet av samme periode har hovedstolen økt med i overkant av 20 prosent i øvrige regioner.

Til tross for det økte inkassobeløpet har det samtidig vært en nedgang i antall inkassosaker i oljebeltet. Akkurat på dette punktet ligner oljebeltet på øvrige regioner, se figur 4.4. Konsekvensen av høyere hovedstol og et lavere antall saker er at gjennomsnittlig hovedstol per inkassosak i oljebeltet har økt, fra om lag 8 000 kroner i 2014 til over 14 000 kroner i første kvartal i år, justert for sesongvariasjoner og i løpende priser, se figur 4.5. Veksten i hovedstolen stemmer godt overens med økningen i antall personer med betalingsanmerkning i denne

regionen, ettersom sannsynligheten for å pådra seg en betalingsanmerkning øker med inkassobeløpet.

Kun en regional lavkonjunktur

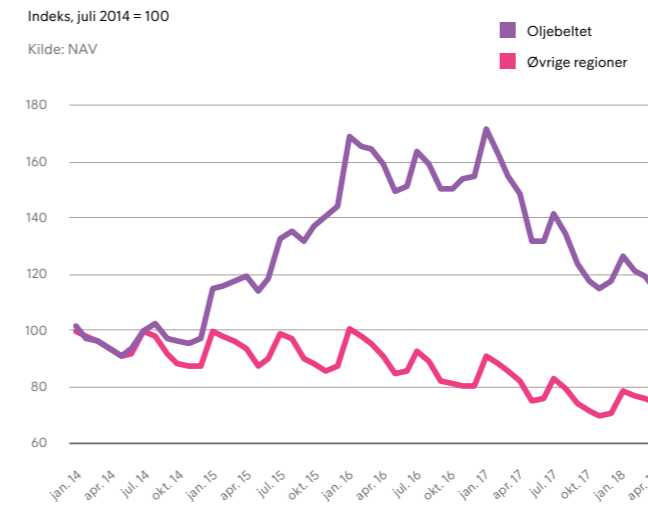
Lavkonjunktoren som ble utløst av oljeprisfallet sommeren 2014 var vesentlig annerledes enn tidligere lavkonjunkturer. Normalt medfører en lavkonjunktur en bred nedgang i produksjon og sysselsetting på tvers av ulike næringer. En konsekvens av dette er at nedgangen rammer hele landet. Oljeprisfallet førte imidlertid til en regional lavkonjunktur. Økt offentlig pengebruk og lavere renter bidro til at aktivitetsnedgangen i petroleumsnæringen ikke spredde seg til resten av økonomien.

Sterkest vekst i Rogaland

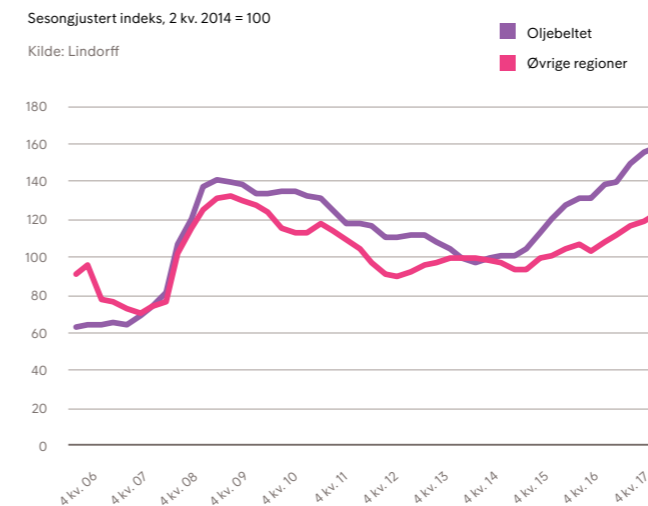
Antall personer med betalingsanmerkning har økt med i overkant av 10 prosent på Sør-Vestlandet fra andre kvartal 2014 til første kvartal 2018, se figur 4.6. Rogaland, som har den største andelen petroleumproduksjon og opplevde den kraftigste økningen i arbeidsledigheten sammenlignet med øvrige fylker, også den største økningen i antall personer med betalingsproblemer. I Rogaland har det vært en økning på 12 prosent i antall personer med betalingsanmerkning siden oljeprisen begynte å falle.

På den andre siden er det færre personer med betalingsanmerkning i Nord-Norge og Innlandet. Dette er heller ikke uventet, sett i lys av den lave andelen petroleumrettet næringsvirksomhet og utviklingen i arbeidsmarkedet. I disse regionene har de negative effektene av oljeprisfallet vært små, samtidig som effektene av økt offentlig pengebruk og lavere renter har bidratt til økte inntekter, noe som igjen har redusert omfanget av betalingsproblemer.

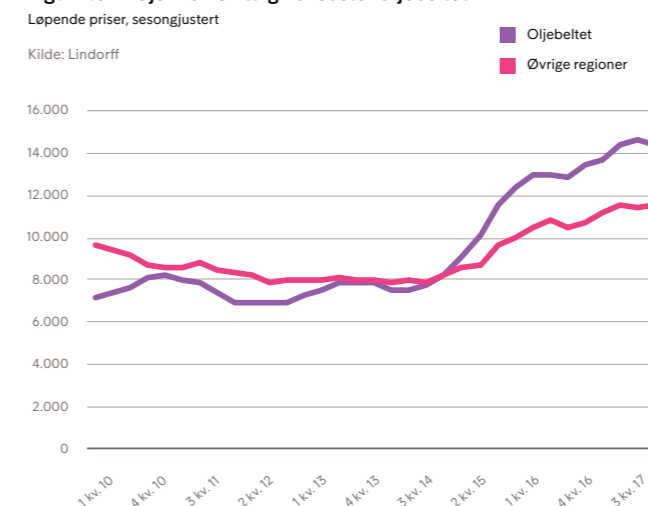
Figur 4.1 — Helt arbeidsledige oljebeltet og øvrige regioner

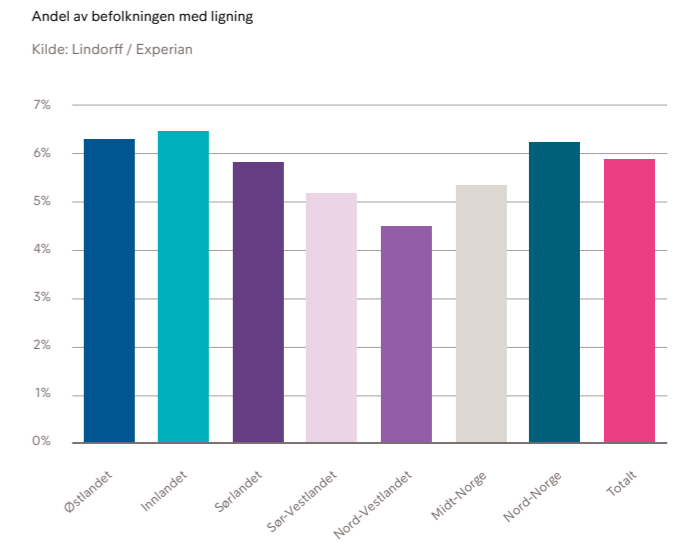
Figur 4.3 — Inkassobeløpene øker raskest i oljebeltet

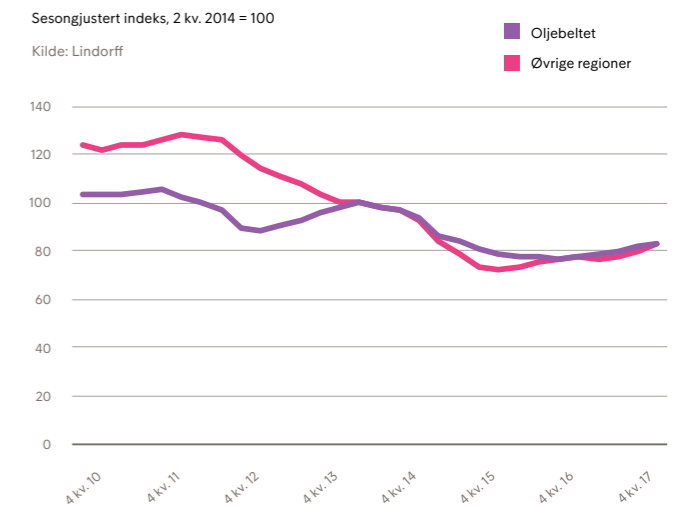
Figur 4.5 — Gjennomsnittlig hovedstol Oljebeltet

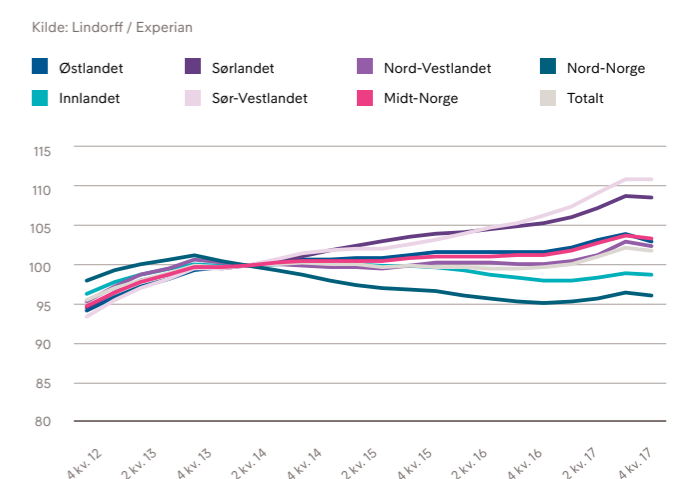
Figur 4.2 — Andel med betalingsanmerkning

Figur 4.4 — Antall inkassosaker

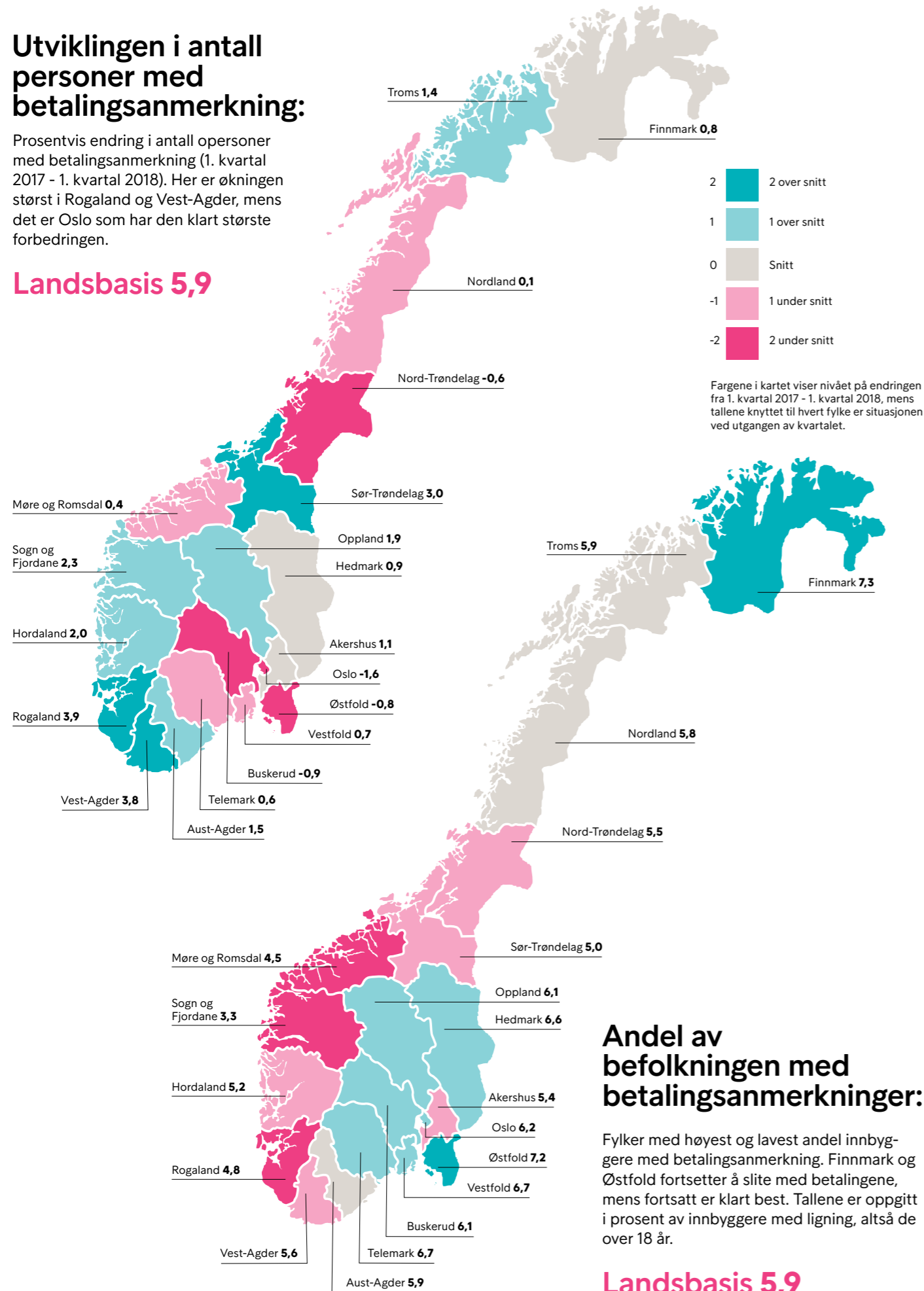
Figur 4.6 — Antall personer med betalingsanmerkninger, fordelt på regioner

Utviklingen i antall personer med betalingsanmerkning:

Prosentvis endring i antall operasjoner med betalingsanmerkning (1. kvartal 2017 - 1. kvartal 2018). Her er økningen størst i Rogaland og Vest-Agder, mens det er Oslo som har den klart største forbedringen.

Landsbasis 5,9

Andel av befolkningen med betalingsanmerkninger:

Fylker med høyest og lavest andel innbyggere med betalingsanmerkning. Finnmark og Østfold fortsetter å slite med betalingene, mens fortsatt er klart best. Tallene er oppgitt i prosent av innbyggere med ligning, altså de over 18 år.

Landsbasis 5,9

165 916 kroner

Hver enkelt person med betalingsanmerkning skylder i gjennomsnitt nesten over 165 000 kroner hver etter første kvartal 2018. Det er en vekst på 8,5 prosent sammenlignet med for ett år siden.

Midt i livet

Mens alle med ligning i det norske folk samlet skylder 45 milliarder kroner, bare i de sakene som har blitt til betalingsanmerkning, står de fra 40 til 60 for 25 av disse milliardene. Samlet skylder de over 60 år 7,4 milliarder kroner, mens alle under 40 år til sammen skylder 12,2 milliarder kroner.

269 689 personer

Av alle over 18 år er nesten 270 000 personer oppført med betalingsanmerkning i første kvartal i år. Det er en økning på 5,9 prosent i forhold til første kvartal i 2017. Rogaland og Vest-Agder påvirker fortsatt statistikken negativt.

45 milliarder kroner

Nordmenn har ubetalte regninger med betalingsanmerkning til en verdi av 45 milliarder kroner. Totalsummer har økt med 14,9 prosent fra første kvartal i fjor.

17 706 eldre

Den aldersgruppen med den kraftigste økningen i antall personer med betalingsanmerkning er personer over 66 år. Ved utgangen av første kvartal 2018 var det 18 708 over 66 år som har anmerkning, mot 16 489 for et år siden. Det er en økning på 7,4 prosent.

58 359

De under 30 år har en stabil utvikling, og ved utgangen av første kvartal 2018 hadde snaut 54 000 personer under 30 år betalingsanmerkning. Dette er faktisk en liten nedgang i antallet fra forrige kvartal, på 0,3 prosent. Men det er likevel en økning på 3,8 prosent fra første kvartal 2017.

1 386 610

Nesten 1,4 millioner betalingsanmerkninger er registrert på det norske folk i første kvartal 2018. Dette er en økning på solide 10,8 prosent fra første kvartal i fjor. Dette er regninger som ikke er betalt, etter gjentatte purringer der det er blitt til en betalingsanmerkning.

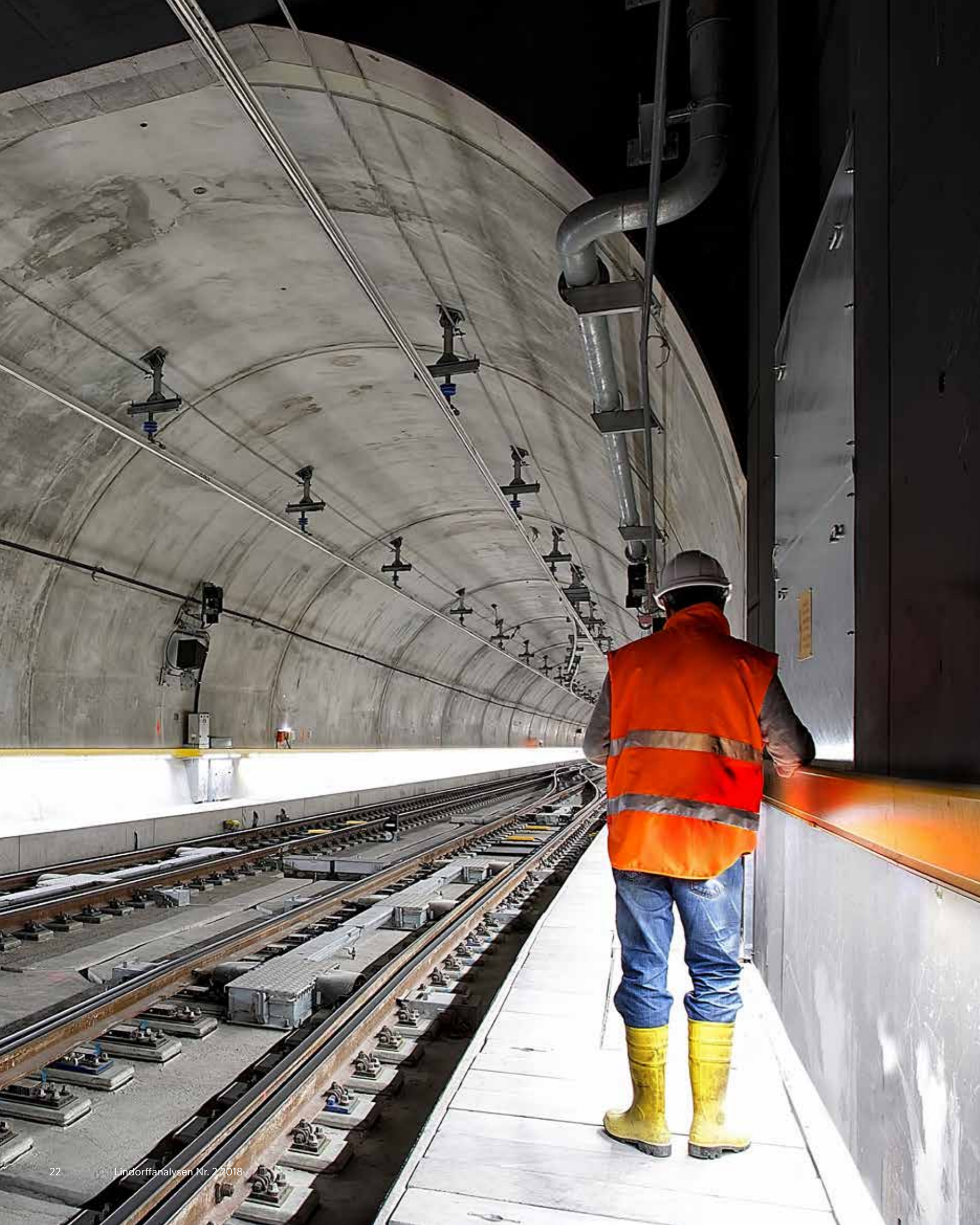
5,1

Hver person som har betalingsanmerkning har i gjennomsnitt **5,1 anmerkninger** hver. Det er menn mellom 30 og 60 år som trekker gjennomsnittet opp.

Visste du at...

... du kan få avslag på søknad om blant annet bil- og boliglån, samt telefonabonnement og ulike kreditt, hvis du har en betalingsanmerkning.

Du kan også få problemer med å få visse typer jobber. Men anmerkningen blir slettet så raskt du gjør opp for deg.

Aksje- selskaper

Til tross for at flere selskaper i norsk næringsliv går konkurs, er det tegn til at situasjonen endrer seg til det bedre.

Bedre økonomi i norske bedrifter

Antall konkurser øker fortsatt noe, og det er færre selskaper som etablerer seg. Isolert sett tyder dette på økt konkurserisiko. Samtidig synker antall uløste inkassosaker etter flere års oppgang, noe det totale beløpet som har gått til inkasso også gjør. Samlet sett er dette positive tegn.

Tor-Erik Wold Ingebretsen | Analytiker i Lindorff

Omstruktureringen i næringslivet har de siste årene gått raskere enn normalt – flere selskaper har etablert seg, samtidig som flere har gått konkurs.

Det er flere årsaker til dette. Oljeprisfallet medførte strengere krav til kostnadskontroll, samtidig som det relativt sett har blitt mer attraktivt å investere i andre næringer enn petroleumsvirksomhet. I tillegg setter digitalisering, automatisering og lignende fenomener sitt preg på virksomhetens organisering og innsatsområder. I første kvartal 2018 er det signaler om at omstillingshastigheten kjøles ned.

Utflating i etableringstakten

Det har vært en jevn økning i antall aktive, ikke-børsnoterte selskaper i Norge over flere år. I første kvartal 2008 var det i overkant av 200 000 slike selskaper. Til sammenligning var det ved årets inngang i overkant av 300 000 selskaper. Noe av årsaken er at kapitalkravene for opprettelse av AS har blitt senket, men etter at effekten av denne reduksjonen har flatet ut, ser vi et økt antall nye selskaper de seneste årene. Samtidig har antall konkurser eller tvangsavviklinger forholdt seg nokså stabilt, slik at aktive aktører i de ulike markedene har steget, se figur 5.1.

Første kvartal 2018 har vist tegn til at denne utviklingen kan ha senket farten. Ettersom antall konkurser ikke har sunket nevneverdig, blir effekten av redusert antall nyetableringer at andelen selskaper som går konkurs stiger. Isolert sett betyr dette økt konkurserisiko på kort sikt. I et større perspektiv kan et skifte i omstillingstakten imidlertid være et positivt signal, i overensstemmelse med øvrige konjunkturindikatorer.

Økte forpliktelser, lavere tap – inntil videre

Norske selskaper øker gjelden. I sum var innrapportert kort- og langsiktig gjeld i underkant av 3 prosent høyere i første kvartal 2018 sammenlignet med samme kvartal

i fjor. Dette kan indikere at utlånere mener nåværende eller fremtidig risiko ikke er høyere enn tidligere.

Høyest gjeldsvekst blant ikke-finansielle foretak har den senere tiden vært innenfor næringseiendom. Dette er trolig gjeldsforpliktelser som er knyttet til tidligere økning i eiendomsverdi – stiger objektsverdiene har historisk også gjeldsmengden fulgt etter. Dette skaper imidlertid sårbarhet overfor svingninger. Effekten av eventuelt lavere inntekter, økte finansieringskostnader, eller fall i boligpriser, øker sannsynligheten for konkurs og mislighold av gjeld, desto større gjeldsbyrden er.

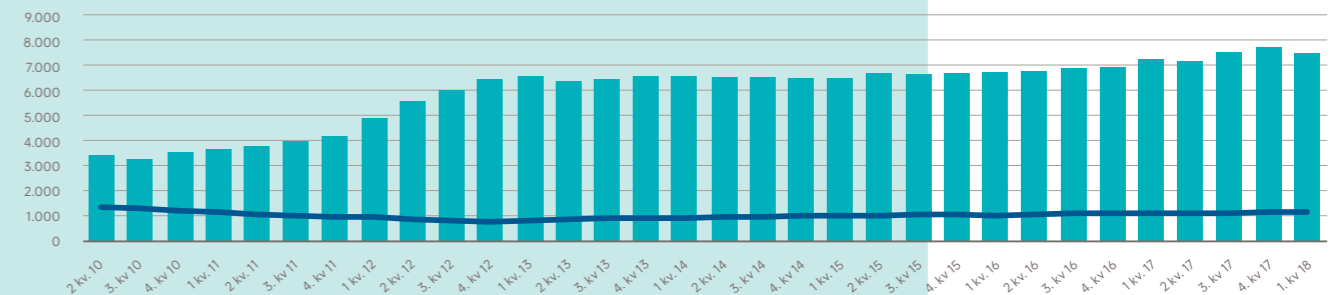
Fall i inkassobeløp og uløste saker

Til tross for økt gjeld og kreditt har totalt beløp til inkasso hos Lindorff sunket med omtrent 10 prosent det siste året. Størst var nedgangen innenfor omsetning og drift av fast eiendom, se figur 5.2. I tillegg har antall uløste inkassosaker registrert på selskaper gått stadig ned gjennom 2017, etter flere års oppgang, se figur 5.3. Prisen på denne gjelden er i ulik grad avhengig av renten bankene betaler til hverandre som har økt den siste tiden. Denne forventes å øke videre ut i 2018. Vi forventer derfor ikke at dette nødvendigvis er starten på et bredere fall i inkassotilgangen på bedriftsmarkedet på kort eller mellomlang sikt.

Samtidig har vi sett en jevn økning i størrelsen på selskaper som har gått konkurs siden 2014, målt i antall ansatte. Dette har indikert at konkursbegjæring og tvangsavviklinger gradvis har gått ut over stadig mer etablerte selskaper. I seneste kvartal har dette antallet imidlertid sunket noe for første gang i samme periode. Sett i lyst av lavere kredittrisiko og etableringstakt, samt lavere misligholdsvolum i inkassostatistikken og reduksjonen i innkommende inkassosaker, tolkes dette som positive tegn for norsk næringsliv i den nærmeste tiden.

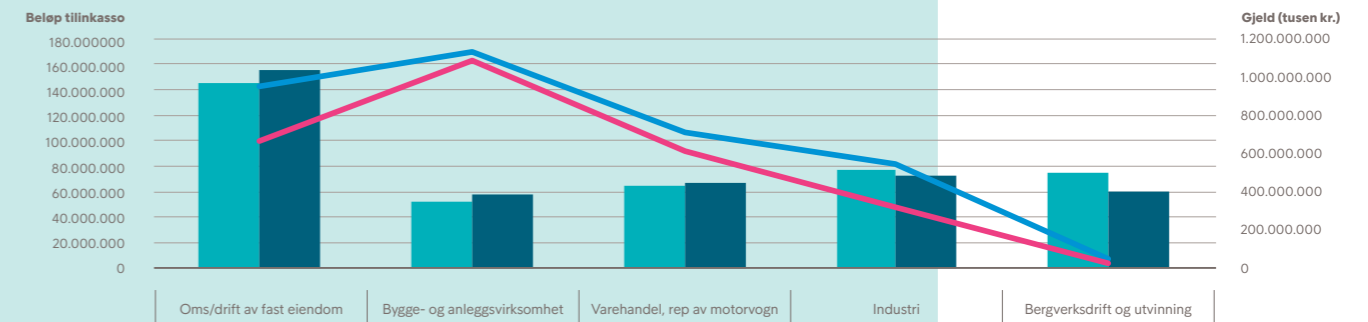
Figur 5.1 — Antall nyetableringer og konkurs
Q2 2010 - Q1 2018, sesongjustert

Kilde: Experian / Lindorff

Figur 5.2 — Selskapers gjeld og beløp til inkasso (hovedstol)
2017 mot 2018

Kilde: Lindorff

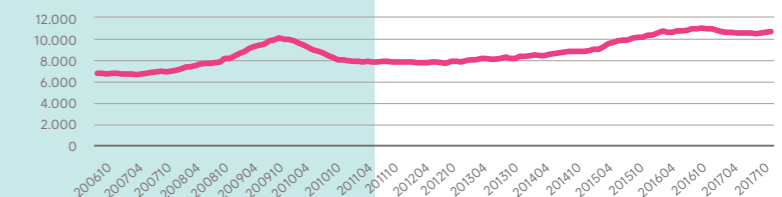

Lavere konkurskostnad

Samtidig som at det ser ut til å være noe generell bedring i misligholdsutviklingen på inkassosiden, gir det totale bildet tegn på at den generelle kredittrisikoen på bedriftsmarkedet er i moderat bedring. Som følge av økt kreditt og flere aktive selskaper med selskapsgjeld er det i dag noe større mengde totalgjeld som følger med konkursbegjærte selskaper. Dette i seg selv er likevel ikke et tegn på økt kredittrisiko, ettersom andelen av all gjeld som finnes i konkursbegjærte selskaper har sunket over tid, se figur 5.4. Total andel av alle lang- eller kortsiktige fordringer som er del av konkursbo er redusert med 13,5 prosent sammenlignet med samme kvartal i 2017. Dette utgjør, isolert sett, en redusert risiko for tap ved ytelse av kreditt.

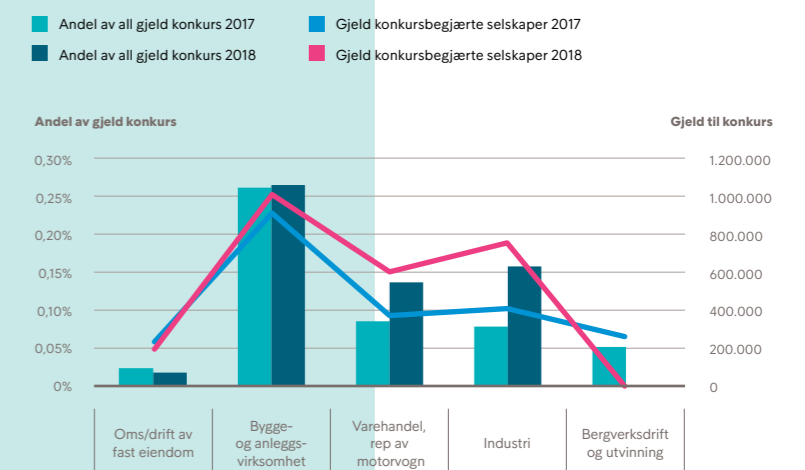
Figur 5.3 — Antall inkassosaker hos Lindorff
2006 - 2018, sesongjustert

Kilde: Lindorff

Figur 5.4 — Gjeld konkursbegjærte selskaper
2017 til 2018

Kilde: Lindorff

Nyetablerte fester grepet

Oljeprisfallet i 2014 resulterte i konkursøkning blant selskaper med flere arbeidsplasser. Nå er det tegn til at færre ansatte rammes. Samtidig synker antallet yngre selskaper som registreres. Dermed kan kredittrisikoen være på vei ned.

Siden oljeprisens fall har i stadig større grad mer etablerte selskaper med mange ansatte blitt tvunget til å stoppe produksjonen. I sum er derfor også flere ansatte rammet.

Etableringstakten kjøles ned

Forskjellen har imidlertid blitt mindre den siste tiden, og det er nå tegn til at flere selskaper er kommet for å bli.

Etableringstakten har økt siden finanskrisen for ti år siden. I første kvartal 2011 var det 4 164 selskaper som etablerte seg, mot i overkant av 7 400 i samme kvartal 2018. Totalt sett er det imidlertid tegn til at etableringstakten avtar. Tolvmånedersveksten i nyetableringer første kvartal 2018 var på 3 prosent, mot over 7 prosent samme kvartal i fjor. Til sammenligning var det over 30 prosent økning i nyetableringene i perioden 2012 – 2013, se figur 6.1, stiplet linje viser samlet utvikling.

Senkede kapitalkrav for opprettelse av AS har bidratt til flere etableringer. En undersøkelse gjort av Norges Bank viser at bedriftenes etterspørsel etter kreditt er stabil, samtidig som lave renter og risikopåslag blant långivere har gjort investeringsmidler mer tilgjengelig.

Unge selskaper har røket

Denne relativt høye mengden nyetableringer på kort sikt fører til at aktørene er mindre etablerte, målt i gjennomsnittlig levetid. Antall ansatte per aktive selskap går i gjennomsnitt ned, i likhet med omsetning og verdiskapning. Utviklingen den siste tiden viser imidlertid en motsatt nettoeffekt.

Sannsynligheten for konkurs blant yngre, mindre etablerte foretak er høyere enn øvrige selskaper. Denne forskjellen er imidlertid jevnet noe ut de senere årene – ved inngangen av 2011 gikk 0,7 prosent av alle aktive selskaper under 3 år konkurs. Til sammenligning var dette tallet redusert til omtrent 0,45 prosent i første kvartal 2018.

Kombinert med høyere etableringsrate, fører dette til et økt antall etablerte og operative foretak. Dette vises også i at alderen på selskaper i norsk næringsliv har økt noe totalt de siste årene. I første kvartal 2016 var omtrent 73 prosent av alle foretak mer enn to år. Ved samme kvartal 2018 var dette tallet 75 prosent.

Trenden de senere årene viser samtidig at til tross for økt gjeldsvolum er det færre selskaper som misligholder kredittforpliktelsene sine, se figur 6.2.

Nyetablerte selskaper modnes

Omstrukturering vil alltid finne sted. Det skjer i takt med skiftende omstendigheter og ulike rammevilkår for forskjellige selskaper og bransjer. At omstillingstempoet reduseres noe har positive sider. Når produksjonsmidlene endrer innsatsområder innebærer dette konkurser og tvangsavviklinger, fordi resultatene kaster for lite av seg i enkelte selskaper. Siden oljeprisens fall har i stadig større grad mer etablerte selskaper blitt tvunget til å stoppe produksjonen – hvilket også betyr at flere ansatte totalt sett blir rammet.

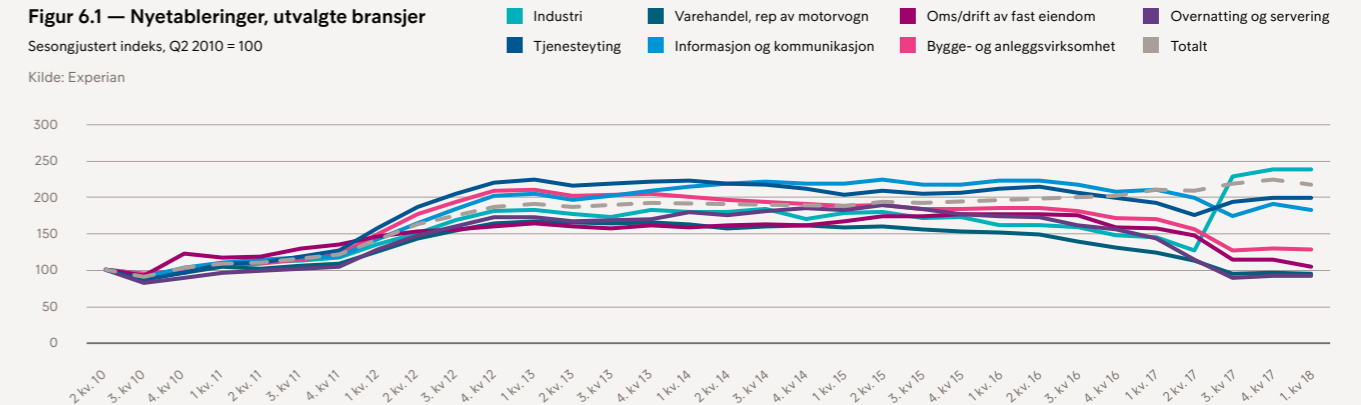
Ved første kvartal 2018 er det tegn på at denne trenden kan ha begynt å stagnere nasjonalt, selv om det er tegn til økte regionale forskjeller, se figur 6.3. Dette tyder i sum på at større selskaper som over tid har etablert seg i markedet i mindre grad går konkurs. Dette innebærer isolert sett lavere risiko for tap for kredittyttere.

Samtidig viser inkassoutviklingen sammenfallende tendenser når det gjelder robustheten til nye aktører. De siste årene ser vi en lavere andel yngre selskaper som er registrert med aktiv inkassosak i Lindorffs database enn tidligere, se figur 6.4. Dette har historisk vært en predikator for videre konkurs- og misligholdsutvikling, hvilket også peker i retning av at kredittrisikoen går ned i samsvar med forventet økonomisk vekst.

Figur 6.1 — Nyetableringer, utvalgte bransjer

Sesongjustert indeks, Q2 2010 = 100

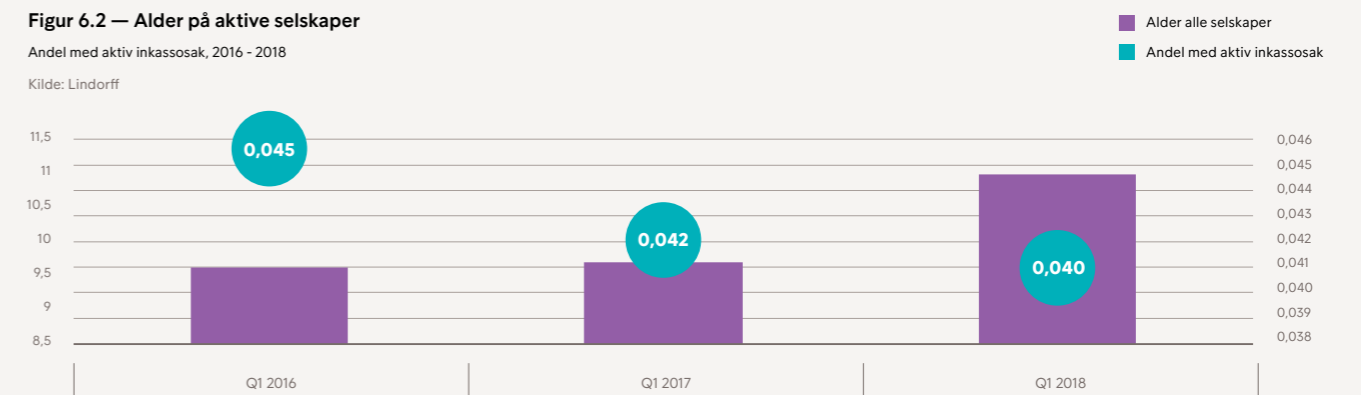
Kilde: Experian

Figur 6.2 — Alder på aktive selskaper

Andel med aktiv inkassosak, 2016 - 2018

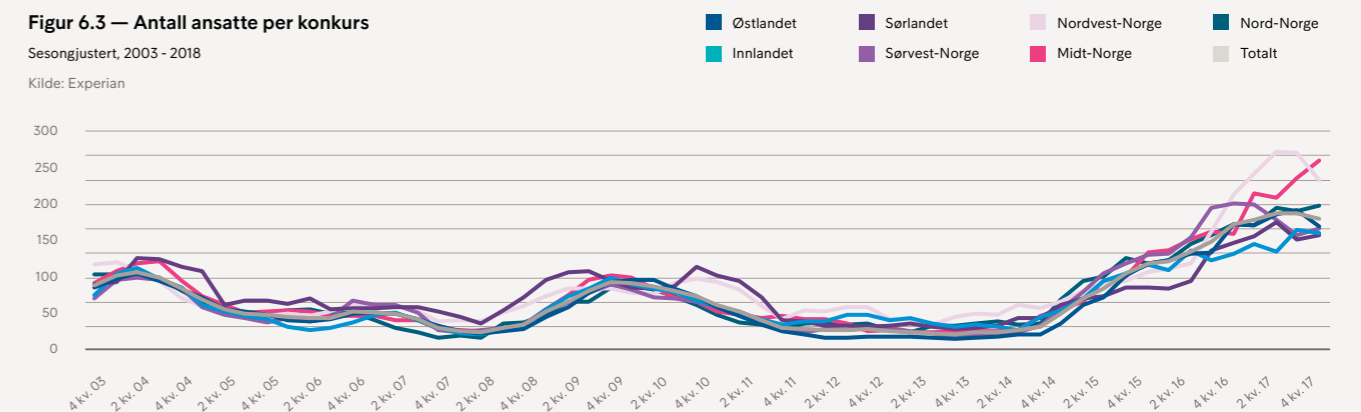
Kilde: Lindorff

Figur 6.3 — Antall ansatte per konkurs

Sesongjustert, 2003 - 2018

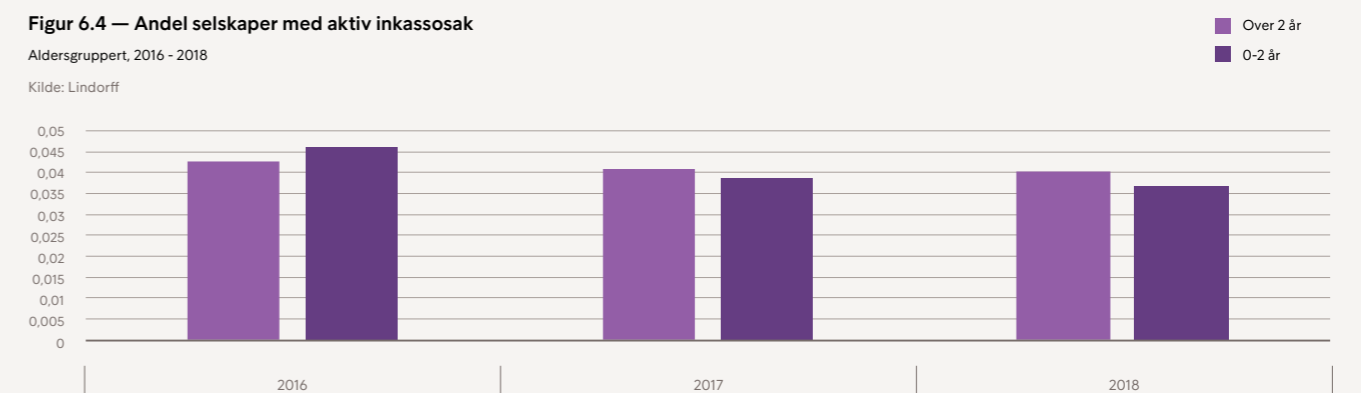
Kilde: Experian

Figur 6.4 — Andel selskaper med aktiv inkassosak

Aldersgruppert, 2016 - 2018

Kilde: Lindorff

LINDORFF

Lindorff AS
Postboks 283
0213 Skøyen
www.lindorff.no

Besøksadresse:
Hoffveien 70B
Smestad
0377 Oslo

Telefon:
23 21 10 00

 Lindorff
 Lindorff Norge
 @Lindorff_Norge